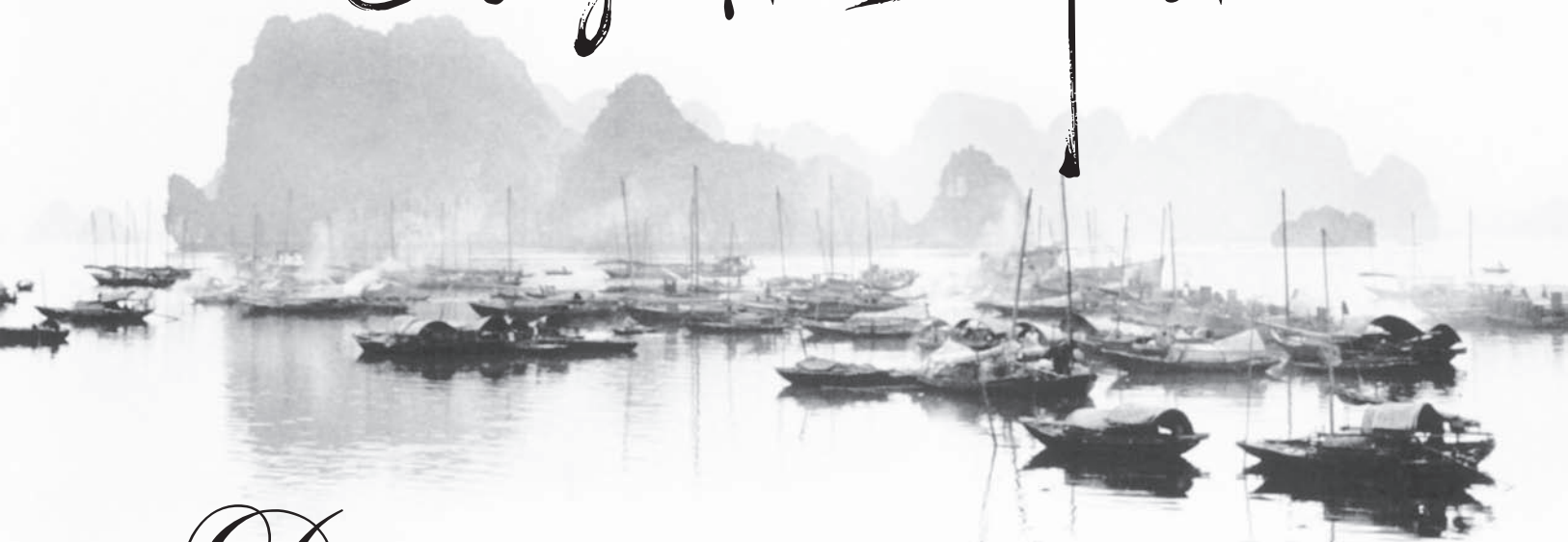

Chạy đi Sông đi

Sọa sông chảy qua bến Cốc lia một vòng cung đầy những doi cát bên bồi về mãi phía Tây. Bến đò ở ngay gốc gạo đơn độc đầu xóm. Con sông bến nước mơ màng và buồn cô liêu, nửa như chờ đợi, nửa như hờn dỗi. Mùa hoa, trên ngọn cây gạo màu đỏ xao xuyến lạ lùng. Nước lơ lửng trôi, giữa tim dòng sông rạch một mũi sóng dập dờn, ở đầu mũi sóng có một điểm đen tựa như mũi giáo. Bến đò tĩnh lặng rất ít những người qua lại. Mùa đông có cả những con sáo lông đen chân vàng đậu trên sợi thép nứa dò căng từ gốc gạo sang phía bên kia sông. Chúng nghiêng nghiêng đầu xuống dòng nước chảy thao thiết lú ra lú rú. Chiều xuống, tiếng chuông nhà thờ ở giữa bến Cốc lan trên mặt sông mang mang vô tận. Con sông tựa như giật mình phút chốc sau đó lại lặng im trôi, giống như một người hiểu biết tất cả nhưng đang mãi mê suy nghĩ, chẳng cần mà cũng chẳng thèm biết đến xung quanh chọn rộn những gì.

Con sông và bến đò ấy gắn với đời tôi những năm thơ ấu. Hồi ấy nhà tôi ở cách bến đò chừng dặm trăm thước. Ngoài giờ đi học, thỉnh thoảng tôi vẫn lang thang xuống bến đò chơi.

Thường thường, tôi vẫn thích nhất mùa đánh cá mòi. Tiếng gõ đuổi cá lanh canh và tiếng sóng vỗ oàm oạp bên mạn thuyền nan làm tôi mê mải. Ở trên mặt sông ánh sao mờ hắt xuống những vệt lấp lánh bàng bạc đẹp đến lạ lùng. Hàng chục chiếc thuyền thúng bé nhỏ lặng tờ trôi trên mặt nước. Tiếng ho húng hắng, tiếng rít thuốc Lào và tiếng lầm rầm đọc kinh cầu nguyện nghe thú vô cùng. Về sáng, một dải sương mù buông tỏa trên sông, không thể phân biệt ranh giới giữa bến với bờ, giữa đường mặt sông với nền trời nữa. Những con cá mòi màu trắng bàng bạc đầy trong lòng thuyền. Mùi khói thơm nồng và mùi cá nướng thơm ngậy lan trong không khí ban mai trong sạch. Tất cả những quang cảnh ấy và cảm giác ấy đều thật tuyệt vời. Tuyệt vời hơn nữa còn là truyền thuyết huyền hoặc về con trâu đen ở khúc sông này. Những người đánh cá ban đêm quả quyết đã nhìn thấy nó. Nó thường xuất hiện vào lúc nửa đêm. Nó ở dưới đáy lòng sông lao lên mặt nước. Toàn thân bóng nhẫy, đôi sừng vút cao, mõm thở phì phì, con trâu phi trên mặt nước như phi trên cạn. Con trâu phi bọt, nước dãi của nó tựa như trứng cá. Nếu ai may mắn hớp được bọt ấy sẽ có sức lực phi thường, bơi lặn dưới nước giỏi như tôm cá.

Tất cả những điều như thế đối với tuổi thơ của tôi có sức lôi cuốn lạ kỳ. Thâm tâm, tôi vẫn ước mong nhìn thấy con trâu, biết đâu tôi sẽ chẳng được hưởng điều kỳ diệu? Hễ cứ chập tối là tôi bỏ nhà ra đi, mặc kệ sách vở và những lời khuyên của mẹ. Tôi xuống bến đò, năn nỉ những người đi đánh cá mời để giúp không công cho họ. Thường tôi phải rã bọt mép mới có một người nào đấy thương hại cho tôi ngồi ghé lên thuyền.

- Chỉ qua bến Cốc thôi nhá! - Ông chủ hào hiệp của tôi mặc cả. - Thằng ngu như chó, trời rét thế này về mà nằm ổ. Mày định học đánh cá mời để làm gì thế?

- Nó định lớn lên lập hợp tác xã! - Một gã béo lẳn và đen trùi trùi ở chiếc thuyền bên mồm cười thâm hiểm. - Giêsuma! Ông lão đã sành đi đánh cá đêm thì ta chỉ còn xương cá mà ăn thôi đấy!

- Quảng nó xuống sông cho Hà Bá bắt! - Một gã nào đấy hăm dọa. Thuyền gã lướt qua và gã dùng chiếc mái chèo thúc vào sườn tôi đau điếng.

- Ông cho nó đi xúi cả mẻ cá đêm nay là ăn đòn đấy! - Một lão mắt chột găm gừ. Lão giơ mái chèo vẽ chẳng có gì là đùa bỡn cả.

- Thôi mày xuống đi! - Ông chủ của tôi hốt hoảng. - Cái lão trùm Thịnh không đùa với lão được đâu.

- Cháu xin bác... - Tôi rên rỉ. - Bác bảo cho cháu đến cuối bến Cốc cơ mà!

- Cốc với cò gì... - Ông chủ của tôi lái thuyền vào bờ, nửa như bức bối nửa như ngượng nghịu. - Mày chỉ mới ngồi mà nước tràn cả vào thuyền, đến cuối bến Cốc thì tao xuống dưới đáy sông với Hà Bá à?

Tôi lội xuống thuyền nhìn theo, nước mắt giàn giụa. Có con cá gì thúc vào giữa bụng chân tôi, tôi cảm thấy cái vây của nó đập vào nhờn nhờn mềm mại.

Có lần tôi được chính gã béo lẳn và đen trùi trùi cho ngồi lên thuyền. Tên gã là Tảo. Gã có đôi mắt lơ đãng như là mất cá, một vết sẹo bỏng ở má bên trái to bằng bàn tay làm mặt của gã biến dạng hẳn đi. Gã nói với tôi bằng giọng mềm mại và trơn tuôn tuột:

- Tao cho chú mày lên thuyền nhưng tao bảo gì chú mày phải nghe đấy nhá... Hồi

tao bằng tuổi chú mày tao cũng đi đánh cá đêm. Tao quăng lưới xuống lòng sông rồi ra sức kéo. Hôm ấy mưa phùn mà rét rét là... Lưới nặng như cùm. Tao nghĩ phen này phải được một mẻ cá lớn... Khi tao kéo lưới lên thuyền thì mày có biết gì trong lưới không? Một cái đầu lâu người chết! Tóc xỏa rũ rượi vương những sợi rong dài như giun đũa. Cái đầu ngâm nước trương phình, mồm như quả thị. Máu bết ở hai lỗ mũi nhơm nhớp như nước dãi người... Tao đụng tay vào hai hàm răng thì nó tụt ngay khỏi lợi. Những cái chân răng ba ngạnh dài bằng đốt tay dính đầy những sợi dây chằng bé như sợi chỉ... Hai mắt của cái đầu lâu thô lỗ nhìn tao, hai cái con ngươi từ từ đùn khỏi hốc mắt cứ thế phồng ra như có người bơm không khí...

Tôi sợ tái người. Con thuyền không người điều khiển quay tròn tạo thành những xoáy nước nhỏ. Tảo bỗng quá lên:

- Chèo gì lạ thế? Đã sợ vãi đái ra quần rồi hả? - Tảo đưa ngón tay chuối mẩn nắn lấy ngực tôi. - Tôi xin mời ông cút khỏi thuyền ngay! Ông ở trên thuyền rồi tôi lại kéo phải đầu lâu người thì thôi tôi chết!

Tôi khóc nức nở, lay van rồi rít. Thuyền của chúng tôi đang ở giữa sông, cây gạo ở phía bên đò trông xa như một bàn tay nhỏ nhiều ngón khua lên bầu trời dùng dục.

- Nhảy xuống! - Tảo nhe hàm răng nhọn hoắt quát lên hung dữ. - Ông cho mái chèo vào gáy bây giờ!

Tôi trườn xuống dưới dòng nước và lặn lẽ bơi, mắt hướng về phía cây gạo làm chuẩn. Tảo cho thuyền bơi ngược dòng, giọng cười của gã rờn vờn trên mặt nước:

- Bơi cho cẩn thận đấy nhá! Chỗ ấy là chỗ ngày trước tao kéo được đầu lâu đấy!

Tôi cắn chặt răng để khỏi òa khóc. Trái tim nhỏ bé của tôi thất lại. Nước chảy rất xiết, nước chảy bao giờ cũng xiết. Có điều phải cố mà bơi cho đến được bờ...

Cũng có một lần tôi theo trọn được buổi đánh cá đêm. Lần ấy tôi ngồi thuyền của trùm Thịnh. Lão già chột mắt này rất nổi

tiếng vì những câu chuyện rùng rợn trong cuộc đời mình. Hồi trẻ lão từng đi lính cho Tây. Vợ lão có hai đứa con da trắng mắt xanh mũi lõ. Lão giết thẳng quan ba Tây để chiếm mụ vợ. Những vụ trộm lớn trộm nhỏ trên phố chắc có dính líu đến lão vì cứ thỉnh thoảng ủy ban lại gọi lão giam ít ngày. Lão mở quán mì vẫn thẩn thững người ta vẫn đồn lão dùng thịt chuột đánh bả thạch tín. Bát mì vẫn thẩn mang cho chó ăn chó chết. Người ăn thịt chó cũng lại chết luôn. Quán mở nửa tháng thì lão dẹp tiệm, lão chất rơm vào trong quán rồi đốt bùng bùng. Có người kể rằng khi lửa bốc cao thì ở trong quán có con chuột to bằng bắp chân người phóng thẳng ra ngoài cứ cười hềnh hếch... Cái lão trùm Thịnh khủng khiếp thế mà đồng ý cho tôi đi theo. Tôi trèo vào thuyền mà run như dế. Nhưng rồi chính niềm say mê huyền diệu và phiêu lưu đã thắng trong tôi. Tôi bắt đầu chèo và cố làm tốt những điều lão già sai bảo.

Lão già bắt tôi lái thuyền men theo bờ sông bên lở. Thuyền lão bỏ cách thuyền khác đến nửa cây số. Tôi nhìn cách lão điều khiển con thuyền và hiểu đây thực là tay bợm già trong nghề sông nước... Lão biết những chỗ thuyền nên dừng lại. Cũng có nhiều khi lão nằm hàng giờ nửa thức nửa ngủ kệ tôi xoay sở. Khoảng quá nửa đêm lão tỉnh như sáo và bỗng huyền thuyên đủ các thứ chuyện.

- Cái nghề đánh cá là nghề có sớm bực nhất. - Lão nói với tôi. - Anh em ông thánh Simon trước kia cũng đi đánh cá. Đức Chúa Giêsu trong thấy mới bảo họ rằng: “Các ông hãy đi theo tôi, rồi tôi sẽ biến đổi các ông thành những kẻ đánh lưới người”. - Lão già rít hơi thuốc lào rồi lại buồn buồn nói tiếp:

- Hôm nọ trên huyện công an hỏi tao: “Ông làm nghề gì?” Tao bảo làm nghề đánh cá. Họ cười lăn lộn: “Ông đánh lưới người thì có!” Mẹ kiếp! Hóa ra tao thành ông thánh Simon chứ còn gì nữa!

- Trong các thứ nghề thì nghề ăn trộm là nhàn nhả nhất... Có lần, trời đang mưa phùn, mấy thằng ăn sương bên làng bảo tao: “Bác trùm Thịnh này, bây giờ mà có thịt chó ngồi ăn thì thích!” Tao bảo: “Đến nhà Thịnh

muốn gì được nấy!” Tao nói thế thôi, cũng lo thọt dái... Chợt nhớ ban chiều nhà chánh tổng Thi giết chó... Thế là khoác áo ra đi, tao đến gần bếp thấy mùi giả cây bưng đã mừng thầm. Ngó lên nhà trên thấy đám tổ tôm. Tao mới đang hoang đi vào trong bếp nói với người ở: “Thịt chó được chưa, các cụ đang giục cuống lên trên nhà... Tắt đèn đi! Để tôi lấy cho các bác một bát ăn thăm dưới bếp rồi tôi bê nổi lên cho các cụ!” Miệng nói tay làm... Mấy thằng gà mờ chúi vào bát thịt còn tao bê nổi cút thẳng!

Lão cười khùng khục. Tôi nghe lão cười mà lòng cộn lên những nỗi bức bối và chua xót lạ. Ở phía doi cát bên sông, vầng trăng lưỡi liềm tỏa ánh sáng xanh mờ ảo. Gió thổi mơn man. Có con chim gì ăn đêm bay qua kêu rất thống thiết. Mặt sông như rộng hẳn ra chẳng có bến bờ gì cả. Phía đằng cây gạo, những tia sáng hồng của buổi ban mai bắt đầu le lói...

Tôi hỏi trùm Thịnh:

- Bác ơi, thế chuyện trâu đen có thực không?

Trùm Thịnh bật cười, lão ngả người ra sau lái, tia sáng từ trong hốc con mắt lạnh nhay nháy:

- Tao đã đánh cá trên khúc sông này sáu chục năm trời. Tao thuộc từng luồng lạch một... Chuyện con trâu đen chỉ là chuyện đồn nhằm nhá... Mấy hầy tin tao, ở bến Cốc này thì chuyện giết người ăn cướp có thực, ngoại tình có thực, cờ bạc có thực, còn chuyện trâu đen là giả.

Tôi lén một tiếng thở dài, con thuyền bỗng bênh trôi xuôi.

Nhà văn Nguyễn Huy Thiệp

